

Canvis socials i econòmics al primer terç del segle XX

- **Creixement demogràfic i migracions**
- **El món rural**
- **Creixement i diversificació industrial**
- **Les ciutats**
- **La burgesia**
- **El proletariat**
- **La vida quotidiana**

Creixement demogràfic i migracions

A Catalunya, a principis del segle XX va haver-hi un **creixement de població** molt important. A l'interval de temps del de 1900 fins a 1930 la població va augmentar un 40%, una pujada major que a la resta d'Espanya.

La **taxa de natalitat** va disminuir lleugerament al Principat. La taxa de mortalitat també va disminuir molt més notablement malgrat es van donar episodis on hi va haver molta **mortalitat** com per exemple les dues epidèmies del tifus.

Segons aquestes dades podem dir doncs, que la població tendia cap a una **demografia** més **moderna**.

Malgrat la **mortalitat infantil** va disminuir i l'esperança de vida va augmentar, el fort **creixement vegetatiu** que va patir Catalunya va ser influenciat per un factor molt important: les migracions.

Bona part de la població gallega i canària va haver d'emigrar a les amèriques en busca de feina.

Ahora que això succeïa, molts joves emigraven dels pobles cap a les ciutats ja que eren les zones amb més possibilitats de viure gràcies a la industrialització. Hi va haver una **forta migració dins d'Espanya**.

Al 1914, quan va esclatar la Gran Guerra, el saldo migratori català era molt reduït. Va ser durant els anys compresos entre 1915 i 1920 que el saldo migratori va augmentar espectacularment. Els immigrants venien sobretot de Murcia, Aragó, País Valencià i Almeria.

Mentre les ciutats rebien a gent jove en edat fèrtil i per tant la població s'anava rejuvenint, els pobles envellien degut a la falta de natalitat.

El món rural

Malgrat les activitats industrials augmentaven molt a Espanya, la major part de la **població activa** vivia de **l'agricultura**.

Mentre a Espanya, al 1900 el sector primari donava feina a un 61,5% de la població, a Catalunya aquesta xifra era d'un 50,9%. Al 1930 aquestes xifres van patir un fort canvi. A Espanya, el sector primari va baixar fins al 40,4% i a Catalunya fins al 27,7%.

A Catalunya, el **procés industrial i de creixement urbà** va ser més intens que a la resta de l'Estat.

Les zones pirinenques, Tarragona, Lleida i Girona els canvis en els sectors de treball havien estat mínims.

A partir de 1910, va **augmentar la producció** de cereals, patates i conreus de regadiu gràcies a la introducció

de **maquinària més moderna**, els **adobs químics** i l'extensió de la superfície regada, sobretot a Catalunya i al País Valencià. Al delta de l'Ebre s'hi van donar molts arrossars.

La producció, majoritàriament conreu de secà, estava adreçada a un **mercat** local i comarcal.

A la **propietat de la terra** encara predominaven els grans propietaris.

El desig que tenien els mitjans i petits propietaris d'accedir a la propietat va ocasionar **tensions al camp**. A l'any 1922 es va fundar el sindicat agrari Unió de Rabassaires i Altres Cultivadors del Camp de Catalunya (UR) que va tenir un paper molt important als anys següents.

A més de les feines agrícoles, els **oficis tradicionals**, la **ramaderia** tant bovina com porcina i les fires van tenir un paper molt important en aquesta època.

La vida quotidiana es basava en les feines del camp. La població no viatjava més enllà de les poblacions properes i una de les distraccions que tenien eren les festes majors que es feien un cop acabada la sega.

La **família** era la unitat productiva i l'**Eglésia** era la institució en la que la població, majoritàriament analfabeta es recolzava.

A principis de segle es va començar a donar el fenomen de les **cooperatives**, per exemple d'oli i vi.

Creixement i diversificació industrial

A partir de la **segona revolució industrial** que es va produir a finals del segle XIX i a principis del XX, es va començar a utilitzar a Catalunya l'**electricitat com a font d'energia**.

A l'any 1911 es van fundar grans empreses i es van construir **embassaments** al Pirineu lleidatà.

A principis del segle XX, encara era el vapor l'energia majoritàriament emprada però poc a poc s'anava implantant l'electricitat d'origen hidràulic. Aquesta electricitat va suposar un millor **enlluernament** de cases, fàbriques i carrers. A més, mitjançant el **motor elèctric**, es van poder instal·lar ascensors als edificis molt alts.

Gràcies a l'electricitat, es va **desenvolupar molt la indústria**, ocupada majoritàriament per empreses mitjanes i petits tallers.

La **indústria catalana es va diversificar**; el sector **tèxtil** continuava sent el més extens però es va començar a introduir el **sector químic** que fabricava, entre d'altres coses, adobs, pintures, medicaments...

El **petroli** va revolucionar els sistemes de transport. Van aparèixer l'**automòbil**, els **tramvies**, el **metro**, l'avió, el qual va capgirar el concepte de distàncies. Encara hi havia zones però, on els **ferrocarrils** no arribaven. Al 1910 ja hi havia **línies d'autobusos**.

En el camp de les **telecomunicacions** es van produir innovacions molt importants com ara la **ràdio**, el **telègraf** i finalment el **telèfon**.

Les ciutats

Barcelona, ja a principis del segle XX es va convertir en la gran ciutat amb 533.000 habitants, xifra que es va duplicar a l'any 1930.

Les altres províncies catalanes també van experimentar un creixement de població sobretot les que estaven

industrialitzades.

La resta de ciutats importants d'Espanya com ara Sevilla o Bilbao també van anar creixent al mateix temps que ho feia Catalunya.

Durant el primer terç del segle XX hi van haver grans transformacions a la societat. La gent emigrava a les ciutats per tal de trobar feina i les ciutats els rebien malgrat no hi havia allotjament per a totes les persones que hi arribaven. Això va suposar unes molt males condicions de vida per als més desfavorits.

Barcelona desenvolupava un paper central en l'activitat econòmica catalana. Alhora que creixia demogràficament, també ho feia a nivell comercial i industrial.

Barcelona també era la **capital cultural de Catalunya**. Aquesta ciutat va anar creixent quan es van anar unint els municipis propers com Gràcia, les Corts o Sants entre d'altres. Poc a poc les fàbriques es van anar instal·lant fora de la ciutat. Aquestes zones es van anar convertint en barris i van anar agafant el nom propi que tenia la fàbrica de la zona (com ara La Maquinista) i van anar formant el que diem **barris obrers**.

Tota aquesta expansió va anar acompanyada d'una **política urbanística**.

La necessitat de desplaçar-se va obligar a ampliar la **xarxa de transport públic**.

Al 1922 va arribar el metro a Barcelona.

La burgesia

La burgesia catalana es va anar enriquant gràcies al creixement industrial.

La Primera Guerra Mundial va suposar un enriquiment per a molts grans empresaris i especuladors. Diem que va ser una època de **prosperitat**, això sí, molt desigual a tots els sectors.

Els guanyos es van invertir tant a la producció com a l'adquisició de terres i bens immobles.

La fi de la Guerra va suposar, degut a la falta de demanda de productes, l'acomiadament de molt treballadors.

La banca catalana, no anava gaire bé a principis del segle XX. Mentre a la resta d'Espanya no es paraven d'obrir bancs, a Catalunya hi havia suspensió de pagaments pels treballadors de la banca.

Barcelona havia estat la principal ciutat financera a Espanya al segle

XIX i es va veure mancada des del segle XX d'una banca comercial pròpia.

La burgesia duia un **estil de vida propi** on es feia notar la situació econòmica de la que gaudien.

Trets destacats d'aquesta classe social eren, per exemple, que s'agrupaven en barris concrets de les ciutats o el costum d'anar a estiu a fora de la població de residència. Els balnearis es van fer molt populars.

En quant a entreteniments i esports, els burgesos es decantaven per les curses de cavalls a l'hipòdrom, els concerts al Liceu, els clubs marítics, l'hípica, l'esgrima i el tennis respectivament. El tennis era símbol d'ascens social.

Els fills de pares burgesos anaven a escoles privades religioses, la qual cosa mostrava que es pertanyia a una determinada classe social.

El proletariat

Al primer terç del segle XX, a les ciutats hi havien forts **contrastos socials**. En contrast amb la burgesia, el proletariat vivia en unes condicions molt dures. El **nombre d'obers va augmentar** molt al llarg d'aquestes dècades.

Els salaris van pujar molt poc, en canvi els preus ho van fer exponencialment. El que un obrer guanyava, li arribava tot just per a mantenir a la seva família. La major part del sou marxava amb el menjar malgrat la **dieta obrera** era molt precària. Els **habitatges** eren molt petits i sense condicions higièniques.

Es van construir barriades obreres, sovint fora de les ciutats.

Les **condicions laborals** eren molt penoses ja que els treballadors feien jornades laborals de més de 10 hores i si es quedaven sense feina per qualsevol motiu, no gaudien de cap **protecció social**, es a dir, no cobraven de l'atur.

A principis del segle XX, hi havia una forta **conflictivitat social** i moltes reivindicacions obreres a causa de les males condicions

laborals dels treballadors. Les associacions que duïen a terme aquestes movilitzacions eren les **federacions d'ofici**.

La resposta del proletariat van ser el **mutualisme**, es a dir que els treballador, mitjançant **societats de socors mutus**, s'ajudaven els uns als altres en cas de malaltia, viduitat o orfandat.

Una institució molt important en relació amb els treballadors van ser les **caixes d'estavis**, on els obrers deixaven els seus diners i podien anar i demanar crèdits a interessos més baixos que els que els bancs imposaven.

El proletariat reivindicava les **jornades de 8 hores**, cosa que no es va aconseguir fins al 1919.

Com a lleure, els treballadors van fundar els **ateneus populars**, a més a més de crear biblioteques on, entre d'altres activitats, s'ensenyava a llegir i escriure a les persones analfabetes.

La vida quotidiana

El procés d'urbanització va anant configurant **una societat de masses** moderna. La població cada cop s'anava allunyant més de la vida al camp.

A principi de segle, més del 50% de la població catalana, i sobretot la femenina, era analfabeta. Al 1930, aquesta xifra s'havia reduït a menys d'una quarta part.

Era necessari saber llegir i escriure per tal de poder viure a les zones urbanes. Els **diaris i revistes** van ser un estímul per a la població. Els **ordres religiosos** eren mestres de la població, és a dir, els alfabetitzaven.

L'esport era habitual a les classes mitjanes i benestants. A més a més del tennis, es van començar a practicar esports com el boxa, el rem, la natació i el ciclisme. Les classes populars practicaven esports sense moltes reglamentacions com per exemple, les bitlles o el llançament de barra. Cap als anys 20 i 30 es va generalitzar la pràctica i l'afició pel futbol.

La distracció principal de la classe treballadora eren les **tavernes**, on els homes es reunien pr parlar i beure vins. També es van fer populars les curses de toros. La **ràdio** i el **cinema** van tenir un gran èxit popular.

Les condicions higièniques i les malalties eren un greu problema per a la població. Es van millorar les xarxes de distribució d'aigües, es crearen dispensaris i sanatoris antituberculosos. Els **hospitals** van augmentar considerablement.

Van aparèixer durant aquest període, **institucions de beneficiència** que duïen a terme tasques socials (ex: cases de maternitat).

Les parròquies i les ordres religioses portaven a terme una tasca d'assistència social, ja que l'**Església catòlica** estava molt present a la societat.

Malgrat les classes benestants continuaven molt lligades amb l'església, a les classes treballadores s'hi respirava un aire d'**anticlericalisme**.